

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJĄ

2021 m. birželio 15 d. Nr. 4D-2021/1-786
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje gautas X (toliau vadinama – Pareiškėja) skundas dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau vadinama – Ministerija, ministerija, SADM) pareigūnų veiksmų (neveikimo), tai yra, galimai netinkamo prašymo išnagrinėjimo, prašomos informacijos nepateikimo (toliau vadinama – Skundas).

2. Skunde rašoma: „Kreipiausi raštu į ministeriją, prašydama pateikti atsakymus į mano užduotus klausimus. Gavau atsirašinėjimą, o atsakymų nėra“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

3. Pareiškėja prašo „išreikalauti atsakymus“.

4. Iš prie Skundo pridėtų dokumentų turinio nustatyta, kad Pareiškėja 2021-05-17 raštu „Dėl Komisijos veiklos teisėtumo, prašymų ir milijonų“ kreipėsi į Ukmergės rajono savivaldybę ir SADM, prašydama atsakyti:

„Atsižvelgiant į raštą pasirašiusio asmens pareigas, prašau nurodyti Įstatymą, kuris reglamentuoja (įteisina) Socialinės paramos komisijos stiegimą? Taip pat prašau informuoti kiek metų, mėnesių reikia teikti (ar kiek reikia pateikti prašymų), kad soc. remtinam žmogui, gaunančiam tik 140,80 eur į mėnesį būtų nupirkti jam reikalingi daiktai, kiek dar metų, mėnesių bus rašomi buities aktai, kurie nesikeičia. Kiek milijonų yra sutaupyta skurstančiųjų sąskaita Ukmergės r. savivaldybės Socialinės paramos komisijos dėka per 2019, 2020 metus?“

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. *Ministerija*, atsakydama į Pareiškėjos 2021-05-17 prašymą, informavo:

„Ministerijos Administravimo departamento Asmenų aptarnavimo ir dokumentų valdymo skyrius išnagrinėjo Jūsų atsiųstus paklausimus dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, kuriais vadovaujantis reglamentuojamas paramos teikimas šalies gyventojams, ir teikia informaciją bei ministerijos specialistų nuomonę, kuri negali būti laikoma oficialiu teisės aktų aiškinimu ar konkrečios situacijos sprendimu. Atsakydami norime Jums priminti, kad Ministerijos atsakymuose jau rašėme, kad Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu (toliau – Vietos savivaldos statymas) nustatyta, kad socialinės paramos teikimas, socialinių pašalpų ir kompensacijų, nustatytų Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme (toliau – Piniginės paramos įstatymas), skyrimas yra savarankiškos savivaldybių funkcijos (Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 43 punktą).

Vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 18 punkte, įtvirtinta savivaldybės tarybos išimtinė kompetencija priimti sprendimus teikti mokesčių, rinkliavų ir kitas įstatymų nustatytas

lengvatas, sprendimus dėl sumokėtų mokesčių, rinkliavų (ar jų dalies) kompensavimo tvarkos nustatymo ir šių kompensacijų teikimo savivaldybės biudžeto sąskaita ir kt. Taip pat jau rašėme, kad Piniginės paramos įstatymo 4 straipsnio 2 dalimi nustatyta: Savivaldybės taryba tvirtina piniginės socialinės paramos teikimo tvarkos aprašą, kuriame nustato: piniginės socialinės paramos skyrimo ir mokėjimo tvarką (prašymų-paraiškų priėmimo; trūkstumų dokumentų pateikimo; duomenų apie turtą pateikimo; piniginės socialinės paramos skyrimo ir mokėjimo; prašymus-paraiškas pateikusių asmenų informavimo apie piniginės socialinės paramos skyrimą ar neskirimą; neteisėtai gautos ar išmokėtos piniginės socialinės paramos išskaičiavimo; paskirtos, bet laiku neatsiuntos piniginės socialinės paramos, taip pat Elektroninio dokumento nuorašas mirus asmeniui, kurio vardu bendrai gyvenantiems asmenims mokama piniginė socialinė parama, arba mirus vienam gyvenančiam asmeniui paskirtos ir iki kito mėnesio po jo mirties neišmokėtos piniginės socialinės paramos išmokėjimo procedūras); pagrindus, kai socialinė parama skiriama kitais šiame statyme nenumatytais atvejais [...].

Kartu informuojame, kad Piniginės paramos įstatymo 4 straipsnio 5 ir 6 dalimis nustatyta: Nepanaudotos savivaldybių biudžetų lėšos piniginei socialinei paramai skaičiuoti ir mokėti savivaldybės tarybos nustatyta tvarka naudojamos šioms socialinės apsaugos sritims finansuoti: 1) socialinę riziką patiriančių asmenų (šeimų) socialinės reabilitacijos ir integracijos priemonėms įgyvendinti; 2) šeimoje ir bendruomenėje teikiamai pagalbai vaikams, neįgaliesiems, senyvo amžiaus asmenims ir jų šeimoms plėtoti; 3) finansinei paramai, skirtai skurdui bei socialinei atskirčiai mažinti; 4) smurto, savižudybių, priklausomybių, prekybos žmonėmis prevencijai; 5) neįgaliųjų socialinei integracijai; 6) bendruomenių ir nevyriausybiinių organizacijų plėtrai, jų vykdomoms socialinėms programoms įgyvendinti; 7) užimtumo didinimo programoms įgyvendinti; 8) savivaldybės ir socialinio būsto fondo plėtrai, rekonstravimui ir remontui; 9) socialinių paslaugų priemonėms finansuoti, jų infrastruktūrai modernizuoti ir plėtoti; 10) socialinių paslaugų srities darbuotojų darbo sąlygoms gerinti ir darbo užmokesčiui didinti; 11) savivaldybės administracijoje dirbančių socialinių išmokų specialistų darbo užmokesčiui didinti. Nepanaudotos savivaldybių biudžetų lėšos piniginei socialinei paramai skaičiuoti ir mokėti pirmiausia naudojamos šio straipsnio 5 dalies 10 ir 11 punktuose nurodytoms sritims finansuoti skiriant ne mažiau kaip 20 procentų šių lėšų. Taigi, atsakydami į klausimą ar Ukmergės rajono savivaldybė panaudojo visas lėšas, skirtas praeitais metais rajono gyventojų socialinei paramai, informuojame, kad gavus Ukmergės rajono savivaldybės 2020 metų veiklos ataskaitą ir savivaldybės argumentuotą prašymą, 2021 metams Ukmergės rajono savivaldybei buvo patvirtintas didesnis vykdomų projektų finansavimas.

Apibendrinant tai kas surašyta, informuojame, kad Vietos savivaldos įstatymo 3 straipsnio 3 punkto 2 dalimi nustatyta, kad savivaldybės vykdomoji institucija – savivaldybės administracijos direktorius, savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas (pavaduotojai) (kai ši (šios) pareigybė (pareigybės) steigiama (steigiamos) ir kai šiai (šioms) pareigybei (pareigybėms) suteikiami vykdomosios institucijos įgaliojimai), turintys viešojo administravimo teises (steigti savivaldybių komisijas, tvirtinti jų sudėtį ir kt.) ir pareigas, o Vietos savivaldos įstatymo 3straipsnio 4 punktu nustatyta: Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba – subjektas, prižiūrintis, ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas savivaldybės turtas bei patikėjimo teise valdomas valstybės turtas, kaip vykdomas savivaldybės biudžetas ir naudojami kiti piniginiai ištekliai. Todėl manytina, kad išsamios informacijos visais Ukmergės rajono savivaldybės veiklos finansavimo ir kitais Jūs dominančiais klausimais galite kreiptis į Ukmergės rajono savivaldybės administracijos direktorių arba Ukmergės rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnybą.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

6. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

6.1. *Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatyme* (Įstatymas; aktuali redakcija nuo 2020-11-01) reglamentuojama:

6.1.1. *3 straipsnis* – „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos: [...] 5. Informacija – žinios, kuriomis disponuoja institucija, vykdydama viešąsias funkcijas. [...]“;

6.1.2. 22 *straipsnis* – „Pareiškėjas turi teisę apskūsti institucijos veiksmą ar neveikimą, susijusį su šiuo įstatyme nustatytos informacijos teikimu ir dokumentų teikimu pakartotinai naudoti, Lietuvos administracinių ginčų komisijai Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka arba administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.“

6.2. *Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme (PSPNGĮ)* reglamentuojama:

6.2.1. 4 *straipsnis* – „1. Piniginę socialinę paramą savivaldybės teikia vykdydamos savarankiškąją savivaldybių funkciją, kuri yra finansuojama iš savivaldybių biudžetų lėšų. 2. **Savivaldybės taryba tvirtina piniginės socialinės paramos teikimo tvarkos aprašą**, kuriame nustato piniginės socialinės paramos skyrimo ir mokėjimo tvarką (prašymų-paraiškų priėmimo; trūkstančių dokumentų pateikimo; duomenų apie turtą pateikimo; piniginės socialinės paramos skyrimo ir mokėjimo; prašymus-paraiškas pateikusių asmenų informavimo apie piniginės socialinės paramos skyrimą ar neskyrimą; neteisėtai gautos ar išmokėtos piniginės socialinės paramos išskaičiavimo; paskirtos, bet laiku neatsiimtą piniginės socialinės paramos, taip pat mirus asmeniui, kurio vardu bendrai gyvenantiems asmenims mokama piniginė socialinė parama, arba mirus vienam gyvenančiam asmeniui paskirtos ir iki kito mėnesio po jo mirties neišmokėtos piniginės socialinės paramos išmokėjimo procedūras); pagrindus, kai socialinė parama skiriama kitais šiame įstatyme nenumatytais atvejais (skiriama vienkartinė, tikslinė, periodinė, sąlyginė pašalpa; apmokama skola už būstą; kompensuojamos išlaidos už didesnę karšto ir geriamojo vandens kiekį, negu šiame įstatyme nustatytas normatyvas; kompensuojamos šiame įstatyme nenurodytos būsto išlaikymo išlaidos ir kita) ir kuriems esant ši parama didinama, mažinama, skiriama ne visiems bendrai gyvenantiems asmenims, sustabdoma, nutraukiama ar atnaujinama jos mokėjimas; bendruomeninių organizacijų ir (ar) religinių bendruomenių, ir (ar) religinių bendrijų, ir (ar) kitų nevyriausybių organizacijų atstovų, ir (ar) gyvenamosios vietovės bendruomenės narių, ir (ar) seniūnaičių, ir (ar) kitų suinteresuotų asmenų pasitelkimo dalyvauti svarstant klausimus dėl piniginės socialinės paramos skyrimo tvarką bei jų teises ir pareigas“;

6.2.2. 31 *straipsnis* – „2. Sprendimas dėl piniginės socialinės paramos skyrimo ar neskyrimo gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.“

6.3. *Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 patvirtintose Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse* (toliau vadinama – Prašymų nagrinėjimo taisyklės) (2017-11-15 nutarimo Nr. 93 redakcija, galiojanti nuo 2017-11-23) nustatyta:

„35. **Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį:** 35.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.2. **į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;** 35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.4. į kitus prašymus – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys. 36. Prašymą nagrinėjusi institucija, pati pastebėjusi ar gavusi pagrįstą asmens kreipimąsi dėl atsakyme esančių spausdinimo, skaičiavimo ar faktinių duomenų klaidų, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo klaidos paaikškinimo arba asmens kreipimosi dienos jas ištaiso ir pateikia asmeniui ištaisytą atsakymą arba praneša jam, kodėl klaidos nebuvo taisomos. 37. Į skundus atsakoma laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytos tvarkos. 38. Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas. Persiunčiant prašymą ar skundą nagrinėti

kitai kompetentingai institucijai ir informuojant apie tai asmenį ar jo atstovą, pranešime asmeniui nurodyti minėtos apskundimo tvarkos nereikia.“

6.4. *Vyriausybės 1998 m. liepos 17 d. nutarimu Nr. 892 patvirtintuose Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatuose (nauja redakcija nuo 2019-07-05) reglamentuojama:* „7. Ministerijos veiklos tikslai: [...] 7.6. formuoti piniginės socialinės paramos (socialinių pašalpų ir kompensacijų nepasiturintiems gyventojams, išmokų vaikams, socialinės paramos mokiniams, paramos mirties atveju, kitos piniginės socialinės valstybės paramos) politiką, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą; [...] 8. Ministerija, siekdama įgyvendinti jai nustatytus veiklos tikslus, atlieka šias funkcijas: [...] 8.6. siekdama 7.6 papunktyje nurodyto veiklos tikslo: 8.6.1. rengia ir teikia Vyriausybei teisės aktų projektus dėl piniginės socialinės paramos sistemos (socialinių pašalpų ir kompensacijų nepasiturintiems gyventojams, socialinės paramos mokiniams, išmokų vaikams bei paramos mirties atveju) funkcionavimo, reguliavimo ir tobulinimo; 8.6.2. analizuoja piniginės socialinės paramos sistemos būklę, rengia ir teikia metodinę pagalbą savivaldybėms dėl jos įgyvendinimo; [...] 8.15.20. nagrinėja asmenų skundus ir prašymus, susijusius su ministru pavestomis valdymo sritimis; [...]“

7. *Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir Lietuvos Respublikos vyriausiojo administracinio teismo (toliau atitinkamai vadinama – KT; LVAT) praktika:*

7.1. KT 2010-05-13 nutarimas – „Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas konstitucinis teisminės gynybos principas yra universalus; teisę į teisminę pažeistų konstitucinių teisių ir laisvių gynybą turi kiekvienas asmuo, manantis, kad jo teisės ar laisvės pažeistos; asmeniui jo pažeistų teisių gynyba teisme garantuojama nepriklausomai nuo jo teisinio statuso; asmenų pažeistos teisės ir teisėti interesai teisme turi būti ginami nepriklausomai nuo to, ar jie yra tiesiogiai įtvirtinti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, ar ne; teisė kreiptis į teismą yra absoliuti; šios teisės negalima apriboti ar paneigti; asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą negali būti dirbtinai suvaržoma, taip pat negali būti nepagrįstai pasunkinama ją įgyvendinti; jeigu būtų neužtikrinta asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą, būtų nepaisoma ir visuotinai pripažinto bendrojo teisės principo *ubi ius, ibi remedium* – jeigu yra kokio nors teisė (laisvė), turi būti ir jos gynimo priemonė; tokia teisinė situacija, kai kuri nors asmens teisė ar laisvė negali būti ginama, taip pat ir teismine tvarka, nors pats tas asmuo mano, kad ši teisė ar laisvė yra pažeista, pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją yra neįmanoma, Lietuvos Respublikos Konstitucija jos netoleruoja“;

7.2. *LVAT 2016-02-22 nutartis administracinėje byloje Nr. A-U50-520/2016:*

„[...] atsakovas savo kompetencijos ribose įvykdė pareigą ir pateikė pareiškėjui tinkamą atsakymą, o tai, kad pareiškėjo netenkina skundžiamame atsakyme išdėstytos faktinės aplinkybės ir argumentai, nėra pagrindas pripažinti, jog pats atsakymas yra nemotyvuotas ir neteisėtas bei neatitinkantis Viešojo administravimo įstatymo nuostatų. [...]“;

7.3. „Teisėjų kolegija [...] pastebi, jog valdžios institucijų sistema yra sukurta taip, kad kiekviena institucija turi jos paskirtą atitinkančias priskirtas funkcijas, kompetenciją, kurių privalo laikytis. Pagal VAĮ viešojo administravimo subjektai savo veikloje, be kita ko, privalo vadovautis įstatymo viršenybės principu, reiškiančiu, kad šių subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti įstatymuose, bei nepiktnaudžiavimo valdžia principu, reiškiančiu, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint įstatymų suteiktų reikiamų įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus siekiant kitų, negu įstatymų nustatyta, tikslų (3 straipsnio 1, 4 punktai). Pagal **viešojoje teisėje veikiančių teisėtumo principą viešojo administravimo subjektai privalo veikti tik įstatymo jiems suteiktų įgaliojimų ribose**, o veikimas viršijant kompetencijos ribas (*ultra vires*) yra pagrindas viešojo administravimo subjekto aktą pripažinti neteisėtu (žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. lapkričio 23 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A662-906/2009, 2010 m. spalio 22 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A756-1229/2010).“

Tyrimo išvados

8. Atsižvelgus į tyrimo metu analizuotą informaciją, teisinį reglamentavimą, pažymėtina:

8.1. Pareiškėja skundžiasi, kad Ministerija netinkamai išnaginėjo prašymą, nepateikė prašomos informacijos;

8.2. tyrimu nustatyta, kad Ministerija, vadovaudamasi Nuostatais (pažymos 6.4 punktas), Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatomis („atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgus į jų turinį“; pažymos 6.3 punktas), pagal kompetenciją pateikė Pareiškėjai išsamų, motyvuotą atsakymą į pateiktus klausimus:

1) dar kartą (nustatyta, kad Pareiškėja jau yra kreipusis į SADM socialinės paramos klausimais, jai pateikti atsakymai) išaiškintos PSPNGĮ, nustatančio socialinės paramos teikimo, socialinių pašalpų ir kompensacijų skyrimo tvarką, Vietos savivaldos įstatymo, reglamentuojančio Savivaldybės savarankiškas funkcijas socialinės paramos klausimais, nuostatos, paaiškintos savivaldybės tarybos išimtinės teisės priimti sprendimus teikti mokesčių, rinkliavų ir kitas įstatymų nustatytas lengvatas, dėl sumokėtų mokesčių, rinkliavų (ar jų dalies) kompensavimo tvarkos nustatymo ir šių kompensacijų teikimo savivaldybės biudžeto sąskaita, tvirtinti socialinės paramos teikimo tvarkos aprašą, nustatantį socialinės paramos teikimo tvarką ir kita. Taigi, Pareiškėjai išsamiai paaiškinta, kad tik Savivaldybė gali spręsti visus socialinės paramos skyrimo / neskyrimo klausimus;

2) išaiškintos Piniginės paramos įstatymo, reglamentuojančio sąlygas ir tvarką nepanaudotų savivaldybių biudžetų lėšų piniginei socialinei paramai skaičiuoti ir mokėti. Pažymėtina, kad minėtos lėšos naudojamos savivaldybės tarybos nustatyta tvarka socialinės apsaugos sritims finansuoti;

3) paaiškintos Savivaldybės administracijos direktoriaus, Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos funkcijos, nurodyta, kokiais klausimais į kurias institucijas Pareiškėja turėtų kreiptis. Pažymėtina, kad administracijos direktorius, turintis viešojo administravimo teises, vadovaujantis Savivaldybės tarybos patvirtintu Tvarkos aprašu, turi teisę steigti savivaldybių komisijas, tvirtinti jų sudėtį ir kt.;

8.3. Seimo kontrolierius, vadovaudamasis *nešališkumo ir teisingumo* („Seimo kontrolieriai vienodai (lygiai teisingai) gina visus žmones, nepaisant jų tautybės, rasės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės padėties, religinių įsitikinimų ar politinių pažiūrų. Seimo kontrolieriai savo veikloje yra objektyvūs ir teisingi“), *proporciningumo* („Seimo kontrolieriai, gindami žmogaus teises ir laisves, siekia išlaikyti pusiausvyrą tarp asmens privačių ir visuomenės interesų, gindami konkretaus asmens teises ir laisves – nepažeisti kitų žmonių teisių ir laisvių“) principais (SKĮ 4 straipsnis), **pažymi**, kad Pareiškėja teikia skundus ne tik Savivaldybei, bet ir Ministerijai įvairiais klausimais (socialinės paramos skyrimo / neskyrimo, įvairių Savivaldybės komisijų veiklos teisėtumo, Savivaldybės biudžeto lėšų panaudojimo socialinei paramai skirti ir kitais klausimais), dažnai kreipiasi ir tais pačiais klausimais, į kuriuos jau buvo atsakyta. Sulaukusi atsakymų, o kartais ir nesulaukusi atsakymų iš Ministerijos, Savivaldybės teikia pakartotinius skundus (tais pačiais klausimais, dėl kurių tyrimas jau buvo atliktas) Seimo kontrolierių įstaigai. Ministerijos pareigūnai apkraunami papildomu darbu aiškintis, tikrinti, į kuriuos klausimus Pareiškėjai jau buvo atsakyta, į kuriuos neatsakyta, teikti paaiškinimus, informaciją Pareiškėjai, Seimo kontrolieriui. Seimo kontrolieriaus Augustino Normanto, Seimo kontrolierės Mildos Vainiutės ankstesniais atsakymais: 2020-07-21 raštu Nr. 4D-2020/1-916, 2021-02-18 raštu Nr. 4D-2021/1-153; 2020-03-24 raštu Nr. 4D-2020/2-343/3D-785, 2020-04-20 raštu Nr. 4D-2020/2-483/3D-1076, 2020-05-18 raštu Nr. 4D-2020/2-613/3D-1393, 2020-06-29 raštu Nr. 4D-2020/2-807/3D-1882, 2020-09-20 raštu Nr. 4D-2020/2-1125/3D-2358, taip pat ir 2021-03-25 raštu Nr. 4D-2021/2-393/3D-820; 2021-06-01 raštu Nr. 4D-2021/2-734 Pareiškėjai jau buvo paaiškinta dėl klausimų, susijusių su socialinės paramos (pašalpų) (ne)skyrimu, komisijų sudarymu, savivaldybės biudžeto panaudojimu socialinei paramai, Ministerijos, Savivaldybės funkcijomis ir kompetencija, paaiškinta dėl galimybės Ministerijos atsakymus, Savivaldybės sprendimus, atsakymus, jeigu jie netenkina Pareiškėjos, apskusti atitinkamoms institucijoms pagal kompetenciją. Tačiau Pareiškėja nesinaudoja teisės aktuose reglamentuotomis teisinėmis priemonėmis ginti galimai pažeistas savo teises, o toliau teikia įvairioms institucijoms skundus tais pačiais klausimais;

8.4. valdžios institucijų sistema yra sukurta taip, kad kiekviena institucija turi jos paskirtį

atitinkančias priskirtas funkcijas, kompetenciją, kurių privalo laikytis. „Pagal VAĮ viešojo administravimo subjektai savo veikloje, be kita ko, privalo vadovautis įstatymo viršenybės principu, reiškiančiu, kad šių subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti įstatymuose, bei nepiktnaudžiavimo valdžia principu, reiškiančiu, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint įstatymų suteiktų reikiamų įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus siekiant kitų, negu įstatymų nustatyta, tikslų (3 straipsnio 1, 4 punktai). Pagal *viešojoje teisėje veikiančią teisėtumo principą viešojo administravimo subjektai privalo veikti tik įstatymo jiems suteiktų įgaliojimų ribose*, o veikimas viršijant kompetencijos ribas (*ultra vires*) yra pagrindas viešojo administravimo subjekto aktą pripažinti neteisėtu (LVAT 2009 m. lapkričio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A662-906/2009, 2010 m. spalio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A756-1229/2010).“

Vadovaujantis Nuostatais, Ministerija, įgyvendindama savo tikslus socialinės paramos srityje, rengia ir teikia Vyriausybei teisės aktų projektus dėl piniginių socialinės paramos sistemos (socialinių pašalpų ir kompensacijų nepasiturintiems gyventojams, socialinės paramos mokiniams, išmokų vaikams bei paramos mirties atveju) funkcionavimo, reguliavimo ir tobulinimo; analizuoja piniginių socialinės paramos sistemos būklę, rengia ir teikia metodinę pagalbą savivaldybėms dėl jos įgyvendinimo. Taigi, Ministerija nepriima sprendimų dėl socialinės paramos skyrimo / neskyrimo, nevykdo savivaldybių veiklos priežiūros funkcijos.

Pagal PSPNGĮ 2 straipsnio 11 dalį, pinigine socialinė parama nepasiturintiems gyventojams – pinigine ar nepigine formomis teikiama parama nepasiturintiems gyventojams šio įstatymo nustatyta tvarka. Piniginę socialinę paramą savivaldybės teikia vykdydamos savarankiškąją savivaldybių funkciją, kuri yra finansuojama iš savivaldybių biudžetų lėšų (PSPNGĮ 4 str. 1 d.). VSĮ 16 straipsnio 2 dalies 38 punktu numatyta išimtinė savivaldybės tarybos kompetencija – papildomos socialinės paramos, socialinių pašalpų ir kompensacijų skyrimo iš savivaldybės biudžeto tvarkos nustatymas. PSPNGĮ 4 straipsnio 2 dalyje numatyta, jog *savivaldybės taryba* tvirtina piniginių socialinės paramos teikimo tvarkos aprašą. Vadinasi, savivaldybė turi įstatymo suteiktą diskrecijos teisę numatyti socialinės paramos skyrimo tvarką.

9. LVAT 2016-02-22 administracinėje byloje Nr. A-1150-520/2016 (cituojama ir kitose bylose) yra konstatavęs:

„atsakovas savo kompetencijos ribose įvykdė pareigą ir pateikė pareiškėjui tinkamą atsakymą, o tai, kad *pareiškėjo netenkina skundžiamame atsakyme išdėstytos faktinės aplinkybės ir argumentai, nėra pagrindas pripažinti, jog pats atsakymas yra nemotyvuotas ir neteisėtas bei neatitinkantis Viešojo administravimo įstatymo nuostatų.*“

Apibendrinus pateiktas išvadas, konstatuotina, kad Ministerija, vadovaudamasi galiojančių teisės aktų nuostatomis, tinkamai išnagrinėjo prašymą, pagal kompetenciją pateikė Pareiškėjai prašomą informaciją.

Seimo kontrolierius Ministerijos pareigūnų veiksmuose biurokratizmo nenustatė. Taigi, Pareiškėjos skundas atmestinas.

10. Atkreiptinas Pareiškėjos dėmesys ir į tai, kad:

10.1. vadovaujantis Teisės gauti informaciją įstatymo, Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatomis, Pareiškėja turi teisę apskusti institucijos veiksmą arba neveikimą, susijusį su įstatyme nustatytos informacijos teikimu, Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka;

10.2. vadovaujantis Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 8 straipsniu, Savivaldybės institucija organizuoja ir (ar) teikia pirminę teisinę pagalbą;

10.3. Seimo kontrolieriai nenagrinėja ginčų tarp asmens ir valstybės institucijos, įstaigos. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 5 straipsnio 1 dalimi, kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas.

Pareiškėja Ministerijos pareigūnų veiksmus arba neveikimą, susijusius su informacijos

teikimu / neteikimu, administracinių sprendimų priėmimu / nepriėmimu, turi teisę apskūsti Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka, jeigu įžvelgia, kad tokia Ministerijos pareigūnų veikla galimai pažeidė tam tikrą Pareiškėjos teisę ar įstatymų saugomą interesą;

10.4. KT 2011-07-08 nutarime pažymėjo, kad pilietinėje visuomenėje solidarumo principas nepaneigia asmeninės atsakomybės už savo likimą. Todėl socialinės apsaugos teisinis reguliavimas turi būti toks, kad būtų sudarytos prielaidos kiekvienam visuomenės nariui pačiam pasirūpinti savo gerove, o ne vien pasikliauti valstybės socialine apsauga (Konstitucinio Teismo 1997 m. kovo 12 d., 2002 m. lapkričio 11 d., 2003 m. gruodžio 3 d. nutarimai). Asmens teisė į socialinę paramą ir apskritai į socialinę apsaugą interpretuotina atsižvelgiant į Konstitucijoje įtvirtintus socialinės darnos ir teisingumo imperatyvus, konstitucinius asmenų lygiateisiškumo ir proporcingumo principus. Asmeniui teikiama socialinė parama neturi virsti privilegija, ji neturi sudaryti prielaidų asmeniui pačiam nesiekti didesnių pajamų, savo pastangomis ieškoti galimybių užtikrinti sau ir savo šeimai žmogaus orumą atitinkančias gyvenimo sąlygas. Tad Konstitucija nedraudžia įstatymų leidėjui įstatymu nustatyti tokių socialinės paramos teikimo pagrindų ir sąlygų, socialinės paramos dydžių, kad būtų skatinamos kiekvieno asmens pastangos pagal išgales pirmiausia pačiam pasirūpinti savo ir savo šeimos gerove ir prisidėti prie visos visuomenės gerovės. Įstatymų leidėjas turi plačią diskreciją diferencijuoti socialinę paramą;

10.5. vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 3 dalimi, skundą ištyrus, pakartotinai paduotas skundas netiriamas, išskyrus atvejus, kai nurodoma naujų aplinkybių ar pateikiama naujų faktų. Jeigu pareiškėjas piktnaudžiauja teise kreiptis į Seimo kontrolierių, Seimo kontrolieriaus sprendimu susirašinėjimas su tokiu pareiškėju gali būti nutrauktas.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

11. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Seimo kontrolierius nusprendžia

X skundą dėl Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo) netinkamai išnagrinėjus prašymą atmesti.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas